

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
พ.ศ. ๒๕๕๐ ของโรงเรียนเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือที่ ศธ ๐๒๑๑.๑/๑๑๐๓๖ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ มีหนังสือที่ ตง ๐๐๐๕/ว ๘๗๒๒ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ แจ้งผู้อำนวยการโรงเรียนบูรณะรำลึก ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนในกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๑ ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจากสถานศึกษาดังกล่าวมีจำนวนลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งร้อยคนขึ้นไป ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. รับบุคคลที่มีบัตรประจำตัวคนพิการเข้าทำงานในสถานประกอบการตามลักษณะงานที่เหมาะสมกับคนพิการ ตามอัตราส่วนลูกจ้าง ๑๐๐ คนต่อคนพิการ ๑ คน เศษของทุกหนึ่งร้อยคน ถ้าเกิน ๕๐ คน ต้องรับคนพิการเพิ่มอีก ๑ คน ในกรณีที่ได้รับคนพิการเข้าทำงานหรือมีคนพิการทำงานในสถานศึกษาตามอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดแล้ว ให้รายงานผลการปฏิบัติพร้อมรายชื่อคนพิการและสำเนาบัตรประจำตัวคนพิการ ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของทุกปี หรือ

๒. จัดสถานที่เพื่อให้สัมปทาน จัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีกรณีพิเศษ ฝึกงาน หรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกล่ามภาษามือ หรือความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการ โดยสามารถติดต่อที่สำนักงานจัดหางานจังหวัดตรัง

๓. ในกรณีสถานศึกษาไม่รับคนพิการเข้าทำงานในอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนด ให้ส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยส่งเป็นเช็คขีดคร่อม สั่งจ่ายกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือนำเงินไปชำระที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตรัง ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของทุกปี หากมิได้ส่ง ส่งล่าช้า หรือส่งเงินไม่ครบถ้วน ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของจำนวนเงินที่ยังไม่ส่งเข้ากองทุน พร้อมทั้งรายงานผลการปฏิบัติตามแบบรายงานการส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

๔. หากสถานศึกษามีลูกจ้างไม่ถึงหนึ่งร้อยคนหรือมีเหตุอื่นทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ ให้ส่งหลักฐานเพื่อชี้แจงภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของทุกปี

๕. ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่านายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ จำเป็นต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๙ ต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต ๑ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาดังกล่าว จึงได้หารือต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อพิจารณาและวางแผนปฏิบัติให้การดำเนินกิจการของโรงเรียนเอกชนเป็นไปด้วยความถูกต้อง สอดคล้องต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเห็นว่า เป็นกรณีที่สำคัญจึงเสนอกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาแล้วเห็นว่า โรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดการดำเนินกิจการของโรงเรียนเอกชนไว้เป็นการเฉพาะอันมีลักษณะแตกต่างจากสถานประกอบการอื่น โดยมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้กิจการของโรงเรียนในส่วนของผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายประกันสังคม และกฎหมายเงินทดแทน แต่ต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายคุ้มครองแรงงาน เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ภายในโรงเรียนเอกชนมีลักษณะเป็นวิชาชีพเฉพาะด้าน ซึ่งต้องคัดเลือกจากผู้มีใบประกอบวิชาชีพ ตลอดจนมีมาตรฐานการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ อันมีลักษณะแตกต่างจากการจ้างงานตามสถานประกอบการโดยทั่วไป อีกทั้งการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดไว้โดยพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนฯ เป็นการเฉพาะแล้ว ดังนั้น หากโรงเรียนเอกชนอยู่ภายใต้บังคับและต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจการของโรงเรียน กล่าวคือ หากไม่มีคนพิการที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐานการประกอบวิชาชีพและสามารถทำงานให้กับโรงเรียนได้เต็มเวลา โรงเรียนย่อมมีหน้าที่ในการส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามอัตราที่กำหนด และตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนฯ ได้กำหนดให้โรงเรียนเอกชนในระบบต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนสงเคราะห์เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นการเฉพาะแล้ว หากโรงเรียนมีภาระหน้าที่ในการส่งเงินสมทบถึงสองกองทุน โดยแต่ละกองทุนมีเจตนารมณ์ในการจัดสรรและใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน อาจเป็นภาระต่อการดำเนินกิจการของโรงเรียนจนเกินควร ดังนั้น เมื่อโรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนฯ ซึ่งมีลักษณะและเจตนารมณ์ในการจัดตั้งที่แตกต่างจากสถานประกอบการโดยทั่วไป จึงไม่ควรอยู่ภายใต้บังคับที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นซึ่งมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการจึงขอหารือว่า โรงเรียนเอกชนซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนฯ อยู่ภายใต้บังคับและต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่ อย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหาหรือของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ) และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า มาตรา ๓๓^๑ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้นายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงาน มาตรา ๓๔^๒ กำหนดให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการส่งเงินเข้ากองทุนหากไม่ได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด ประกอบกับมาตรา ๓๕^๓ กำหนดให้นายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐที่ไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานและไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด คือ ให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการ โดยวิธีการพิเศษ ฝึกงาน หรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ล่ามภาษามือ หรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายแล้วเห็นได้ว่า กฎหมายมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้บังคับกับนายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐที่มีการจ้างงานเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การใช้บังคับของกฎหมายใดแล้วก็ตาม

มาตรา ๓๓ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน

มาตรา ๓๔ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา ๓๓ ให้ส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๒๔ (๕) ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุน

นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่ต้องส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่ง แต่มิได้ส่งส่งล่าช้าหรือส่งเงินไม่ครบถ้วน ให้เสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของจำนวนเงินที่ยังไม่ได้ส่งเข้ากองทุน

นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการซึ่งรับคนพิการเข้าทำงานหรือส่งเงินเข้ากองทุนตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการหรือเงินที่ส่งเข้ากองทุนแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการไม่รับคนพิการเข้าทำงานตามมาตรา ๓๓ และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๓๔ หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงานหรือจ้างเหมาบริการโดยวิธีการพิเศษ ฝึกงาน หรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ล่ามภาษามือ หรือให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

สำหรับประเด็นปัญหาว่า โรงเรียนเอกชนเป็นสถานประกอบการ ซึ่งทำให้ตกอยู่ภายใต้การใช้บังคับของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ หรือไม่ นั้น มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ นิยามคำว่า “โรงเรียน” คือ สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบ ซึ่งไม่ใช่สถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมายของคำว่า “สถานประกอบการ” คือ สถานที่ซึ่งผู้ประกอบการใช้ประกอบกิจการเป็นประจำ และหมายความรวมถึงสถานที่ซึ่งใช้เป็นที่ผลิตหรือเก็บสินค้าเป็นประจำด้วย เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า โรงเรียนเอกชนเป็นสถานศึกษาที่ใช้ประกอบกิจการจัดการศึกษาซึ่งอยู่ในความหมายของถ้อยคำดังกล่าว โรงเรียนเอกชนจึงเป็นสถานประกอบการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐

เมื่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นการใช้บังคับกับนายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานของรัฐรายใดแล้ว ย่อมต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว แม้ว่าโรงเรียนเอกชนอยู่ภายใต้การใช้บังคับของพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้การใช้บังคับของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วย

(นายดิศทัต โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบ ที่มีใช้เป็นสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ฯลฯ

ฯลฯ